

BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARI OBRAZLI TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Nurullayeva Aziza Ravshan qizi

Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti Ta'lim tarbiya nazariyasi
va metodikasi (Boshlang‘ich ta'lim) 2-kurs magistranti

Bugungi kunda ta'lim jarayoniga axborot texnologiyalarni qo'llanilishi jadallashmoqda va bu ta'lim jarayonini yanada sifatli tashkil etishga ta'sir ko'rsatayotgani ko'zga tashlanmoqda. Shuning uchun xam ta'lim jarayonida interfaol metodlarni qo'llash, ta'lim samaradorligini oshirish uchun tinimsiz izlanish bugungi kunning extiyojiga aylandi, talabalarning o'qish motivlarini o'stiradi. Iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohani jadal rivojlantirish, ilmiy-intellektual hamda moliyaviy resurslarni to'liq safarbar etgan holda ilmiy-innovatsion salohiyatdan keng foydalanish, istiqbolda ilm-fanni muntazam isloh qilib borishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, zamonaviy bilimga ega va mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash, ilmiy infratuzilmani modernizatsiya qilish ishlarini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish maqsadida, Yoshlarni barkamolinson bo'lib etishishlarida ta'lim-tarbiya jarayonlaridagi islohatlarni yanada kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ta'lim konsepsiyasida shaxsni bilim olishga bo'lgan ichki ehtiyojini hosil qilish va uni o'qishga o'rgatishga, ichki tajribasi, his-tuyg'ulari, tafakkuriga katta e'tibor qaratilgan. Bu boradagi ishlarning ahamiyatligini O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti I.Karimov quyidagicha ta'kidlagan edi: «Biz komil inson tarbiyasini davlat siyosatining ustivor sohasi deb e'lon qilganmiz. Komil inson deganda biz, avvalo, ongi yuksak, mustaqil fikrlay oladigan, xulq-atvori bilan o'zgalarga ibrat bo'ladigan bilimli, ma'rifatli kishilarni tushunamiz». Demak, ta'lim tizimiga yangiliklarni olib kirish zamonaviy pedagogik texnologiyalaridan unumli foydalanish bugungi kun ta'limi oldiga qo'yilgan muhim vazifalardan biridir. Darhaqiqat, interfaol usullar ta'lim jarayonining unumdorligini oshiradi, o'quvchilarning mustaqil fiklash jarayonini shakllantiradi, talabalarda bilimga ishtiyoq va qiziqishni oshiradi, bilimlarni mustahkam o'zlashtirish, ulardan amaliyotda erkin foydalanish ko'nikma va malakalarni shakllantiradi. Demak, ta'lim tizimiga yangiliklarni olib kirish zamonaviy pedagogik texnologiyalaridan unumli foydalanish bugungi kun ta'limi oldiga qo'yilgan muhim vazifalardan biridir. Interfaol usullar ta'lim jarayonining unumdorligini oshiradi, o'quvchilarning mustaqil fiklash jarayonini shakllantiradi, talabalarda bilimga ishtiyoq va qiziqishni oshiradi, bilimlarni mustahkam o'zlashtirish, ulardan amaliyotda erkin foydalanish ko'nikma va malakalarni shakllantiradi. Shuni ta'qidlash kerakkita'lim inson bilish faoliyatining eng murakkab turlaridan biri bo'lib, individual psixik rivojlanishni va bilimlarni o'zlashtirishni ancha tezlashtiradi. O'qituvchi ta'lim jarayonida faqat bilim berish bilan chegaralanmaydi, balki bu jarayonda o'quvchiga ta'sir ko'rsatadi. Bu esa ularning bilim olishlarini yanada faollashtiradi. Natijada, talaba ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. Ta'limdagi yutuqlar, eng avvalo, o'qituvchiga bog'liq. Innovatsiya (Innovation)

yangilik yaratish, yangilikdir. Demak an'anaviy ta'limdagi kabi bir hil shablonlar asosida emas balki, yangiliklar asosida ta'lim jarayonining ta'sirchanligini oshirishga qaratilgan ish shaklidan foydalanish innovatsiya demakdir. Ta'limda pedagogik texnologiyalarga asoslanish va innovatsiyaga intilish, o'quvchilarni tafakkur xususiyatlarini shakllantirishga qaratilgan turli interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim maqsadini samarali amalga oshirishga yordam beradi. Ta'lim va tarbiya jarayonida o'qituvchi (pedagog)lar tomonidan interfaol metodlarning o'rinli, maqsadli, samarali qo'llanilishi ta'lim oluvchi (o'quvchi, talabalar)da muloqotga kirishuvchanlik, jamoaviy faoliyat yuritish, mantiqiy fikrlash, mavjud g'oyalarni sintezlash, tahlil qilish, turli qarashlar orasidagi mantiqiy bog'liqlikni topa olish qobiliyatlarini tarbiyalash uchun keng imkoniyat yaratadi. Innovatsiyalar o'z navbatida quyidagilar bilan bog'liq bo'ladi: -Yangi mavzuni qabul qilish; -Yangi jarayonlarni olib kirish; -Rivojlanish maydoninig yangi mazmuni; -Birgalikdagi xarakatning yangi tashkiliy shakllari; -Yangi boshqaruv; -Yangi mahsulot kabilar. Shu sababli ham hozirda pedagogik innovatsiyani yaxlit murakkab jarayon sifatida qaralib, uning interfaol sifatleri, tarbiyaviy qismlari, funksional tavsifi va uzviyligi izchil tadqiq qilinmoqda. Bu borada biz innovatsion ta'lim texnologiyalaridan psixologiya fanlarini o'qitishda foydalansak o'quvchilar tafakkurini rivojlantirish belgilangan talablar darajasida shakllantirish imkonini beradi. Demak, o'quvchilar tafakkurini – ilm-fan, texnika-texnologiya, ma'naviyat, maorif, san'at va shu kabilarni rivojlantirib, ularning hozirgi holatini yangi sifat bosqichiga ko'tarish degani ekan. Bugungi kunda ana shunday natijalarni qo'lga kiritadigan mutaxassislarni tayyorlash o'ta mas'uliyatli va dolzarb ekanligi hech kimga sir emas. Ayniqsa, zamonaviy mutaxassislarning asosiy vazifalaridan biri ham ular o'zlarining intellektual salohiyatini jamiyat taraqqiyoti saviyalarga mos holda muntazam ravishda yuksaltirib borishdan iboratdir. Buning uchun ta'lim jarayonini tashkil etishda o'quvchilar fan asoslarini mukammal o'zlashtirishlari uchun ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlari va ularni qiziqiz bilan ishlashlariga imkon beruvchi samarali usullaridan foydalansak maqsadga muvofiq bo'ladi. O'quvchilar tafakkur xususiyatlarini shakllantirishda ishbilarmon o'yindan foydalanish yuqori natijalarni beradi. Pedagogik texnologiyaning asosiy jarayoni o'quv-tarbiya mashg'ulotlari, ya'ni o'qituvchi bilan o'quvchi o'rtasidagi pedagogik muloqot ko'rinishida amalga oshiriladi. Demak, yuqoridagi fikrlarni umumlashtirgan holda shuni ta'kidlash joyizki, har tomonlama etuk shaxsni shakllantirish bugungi kunning asosiy maqsad vazifalaridan bir bo'lib kelmoqda. Albatta xar bir ta'lim olayotgan talabaga kasbiy yo'nalganligidan kelib chiqqan holda qo'llanilgan, interfaol metod ishbilarmonlar o'yinidan foydalanish ijodiy tashkiliy-pedagogik faoliyat bo'lib, uning yordamida ta'lim-tarbiya jarayonining istiqbolli va samarali uslubiyaatini yaratish hamda «Kadrlar tayyorlash milliydasturi»da qayd etilgan raqobatbardosh zamonaviy kadrlarni tayyorlashga erishish mumkin ekan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. G'afforova T. "Boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar".- Toshkent 2011y-4b-84b
2. Kamolova, S. (2021). ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ МИРОВОЗЗРЕНИЯ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 1.
3. Kamolova, S. (2022). ЎҚИТУВЧИ ПЕДАГОГИК ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ ПСИХОЛОГИК АСОСЛАРИ. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 2(5).

